

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Łódź, dnia 17 grudnia 2017 r.

Poz. 5479

ZARZĄDZENIE ZASTĘPCZE NR PNIK-I.4102.14.2017 WOJEWODY ŁÓDZKIEGO

z dnia 13 grudnia 2017 r.

w sprawie nadania nazwy ulicy

Na podstawie art. 6 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz. U. poz. 744; z 2017 r. poz. 1389) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ulicy „Batalionu Platerówek” położonej w mieście Łódź nadaje się nazwę: „Bułata Okudźawy”.

§ 2. Zarządzenie zastępcze wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego.

Uzasadnienie

W dniu 2 września 2016 r. weszła w życie ustawa z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki, zwana dalej ustawą.

Na podstawie art. 1 ustawy nazwy m. in. dróg, ulic, mostów i placów, nadawane przez jednostki samorządu terytorialnego nie mogą upamiętniać osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących komunizm albo inny ustrój totalitarny, ani w inny sposób takiego ustroju propagować. Za propagujące komunizm uważa się także nazwy odwołujące się do osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących represyjny, autorytarny i niesuwerenny system władzy w Polsce w latach 1944-1989.

Stosownie do art. 6 ust. 1 ustawy obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy nazwy m. in. dróg, ulic, mostów i placów, upamiętniające osoby, organizacje, wydarzenia lub daty symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny albo propagujące taki ustrój w inny sposób, organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego, zobowiązany był zmienić w terminie 12 miesięcy od dnia jej wejścia w życie. Termin ten upłynął z dniem 2 września 2017 r. Zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy w przypadku niewykonania obowiązku przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego wojewoda w terminie 3 miesięcy od dnia, w którym upłynął termin dla organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego wydaje zarządzenie zastępcze nadając nową nazwę drodze, ulicy, itd.

W związku z upływem terminu wyznaczonego dyspozycją art. 6 ust. 1 ustawy i nie dokonania zmiany nazwy ulicy „Batalionu Platerówek” w mieście Łódź, którą Wojewoda Łódzki uznaje za naruszającą dyspozycję art. 1 ustawy, wszczęto procedurę w sprawie nadania nowej nazwy tej ulicy. Pismem z dnia 13 listopada 2017 r. wystąpiono do Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, znak: BW-I.020.109.2017, z wnioskiem o wydanie opinii potwierdzającej niezgodność nazwy ulicy „Batalionu Platerówek”, z art. 1 ustawy.

Instytut Pamięci Narodowej - Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu dnia 8 grudnia 2017 r. wydał pisemną opinię, znak: BUW-940-422(20)/17, w której potwierdził niezgodność nazwy ulicy „Batalionu Platerówek” z ustawą.

Z ww. opinii wynika, że cyt. „*Batalion Platerówek – potoczna nazwa 1 Samodzielnego Batalionu Kobięcego im. Emilii Plater, pododdziału piechoty wchodzącego w skład militarnych jednostek organizacyjnych, tworzonych przez władze Związku Sowieckiego wbrew władzom państwowym Rzeczypospolitej Polskiej, przy bezprawnym wykorzystaniu obywateli RP.*”

1 Samodzielny Batalion Kobięcy został powołany przez władze sowieckie w Sielcach nad Oką 19 sierpnia 1943 r. – niemal dwa miesiące po zerwaniu przez ZSRS stosunków międzypaństwowych z Rzeczypospolitą Polską. Według oświadczenia rządu RP z 13 maja 1943 r. na temat samowolnego organizowania w ZSRS jednostek wojskowych złożonych z obywateli RP „decyzja Rządu Sowieckiego musi być uważana przez Rząd Polski jako cios w suwerenne prawa państwa polskiego, które wyłącznie ma prawo dysponowania życiem swoich obywateli w szeregach Armii Narodowej.” Oprócz militarnych działań przeciwko Niemcom władze sowieckie wykorzystywały utworzone przy Armii Czerwonej jednostki również do realizacji celów politycznych, wymierzonych polską racją stanu.

W październiku 1943 r. 1 Kompania Fizylierek została użyta w ramach 1 Dywizji Piechoty im. T. Kościuszki w bitwie pod Lenino, choć generalnie zarówno wtedy, jak i w późniejszym okresie oddziały kobiece były wykorzystywane przede wszystkim do funkcji wartowniczych i porządkowych (ochrona obiektów przemysłowych, magazynów itp.) w stolicy oraz w Sulejówku, Pilawie i Otwocku. Batalion został rozformowany jesienią 1945 r.

Należy odróżnić upamiętnienie tworzonej przez ZSRS jednostki od upamiętnienia propagandowo wykorzystanej postaci polskiej bohaterki narodowej Emilii Plater oraz samych kobiet-żołnierzy, które znalazły się w szeregach tej jednostki. Władze Rzeczypospolitej Polskiej na Uchodźstwie konsekwentnie oddziaływały polityczny wymiar wykorzystania polskich obywateli w jednostkach tworzonych na polecenie Stalina, od – podkreślanego wielokrotnie – zrozumienia dla losu szeregowych żołnierzy, którzy w ich szeregach się znaleźli.

Stąd czym innym jest upamiętnienie losu żołnierzy, którzy w różnych okolicznościach znaleźli się w tych oddziałach. Wielu z nich przeszło przez łagry i miejsca zesłania w odległych republikach ZSRS. Uwolnieni na podstawie układu Sikorski–Majski, nie zawsze byli w stanie dotrzeć do miejsc formowania jednostek Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w ZSRS pod dowództwem gen. W. Andersa. Części z nich władze sowieckie to uniemożliwiły poprzez zablokowanie dalszej rekrutacji do Wojska Polskiego. W ten sposób dla wielu Polaków na powrót została zamknięta droga do opuszczenia ZSRS.

Kiedy w 1943 r. władze sowieckie przystąpiły do budowy nowych jednostek pod polskimi nazwami przy Armii Czerwonej, wielu Polaków widziało w tym szansę na wydostanie się z ZSRS i powrót do Ojczyzny. Dla wielu spośród nich przynależność nawet do takich jednostek, z obowiązującym językiem polskim i występujących częściowo pod polskimi znakami narodowymi, była też szansą na uniknięcie wcielenia wprost do jednostek Armii Czerwonej. Rekruci byli tam kierowani przez sowieckie tzw. wojenkomaty albo też zgłaszali się ochotniczo. Część była przydzielona z szeregów Armii Czerwonej, do której trafili wcześniej na zasadzie przymusowego poboru.

Uosobieniem tragicznego losu niektórych kobiet-żołnierzy z 1 Samodzielnego Batalionu Kobięcego im. Emilii Plater jest postać Anieli Krzywoń. Jej ojciec był żołnierzem Legionów Polskich i wojny obronnej 1939 r. Była deportowana wraz z rodziną w 1940 r. w głąb Związku Sowieckiego. W 1943 r. jako szeregowka żołnierka batalionu zginęła w bitwie pod Lenino. Następnie jej odpowiednio zmodyfikowany życiorys cynicznie był wykorzystywany w propagandowych działaniach Związku Sowieckiego i środowisk komunistycznych.

Udział w działaniach zbrojnych przeciw Niemcom był zgodny z oczekiwaniami większości zwykłych żołnierzy. Natomiast na oblicze polityczne tych jednostek, na kształt prowadzonej przez aparat polityczno-wychowawczy indoktrynacji, w końcu na sposób wykorzystania ich walk z Niemcami w propagandzie komunistów i w polityce międzynarodowej Związku Sowieckiego – jako zwyczajni żołnierze nie mieli wpływu.

Jednocześnie podnieść trzeba, iż niniejsza opinia odnosi się tylko i wyłącznie do nazwy samej formacji wojskowej i w żaden sposób nie przekłada się na zbiorczą negatywną ocenę służących w tej formacji kobiet - obywaterek Rzeczypospolitej Polskiej, które walczyły przeciwko Niemcom dla odzyskania przez Polskę pełnej suwerenności. Niezależnie bowiem od sposobu wykorzystania ich krwi i żołnierskiego trudu przez czynniki polityczne, którym podporządkowany był 1 Samodzielny Batalion Kobięcy im. Emilii Plater, większość z nich -

podobnie jak dominująca część polskiego społeczeństwa- zachowywała wówczas nadzieję na odbudowę po wojnie niepodległej Polski.”

W związku z powyższym, z uwagi na treść art. 6 ust. 2 i 3 ustawy Wojewoda Łódzki uznał za zasadne wydanie zarządzenia zastępczego nadającego ulicy „Batalionu Platerówek” nazwę „Bułata Okudźawy”.

Bułat Okudźawa (ur. 9 V 1924 r., Moskwa, zm. 12 VI 1997 r., Paryż). Rosyjski bard, poeta, prozaik i dramaturg pochodzenia gruzińsko-ormiańskiego.

Kompozytor i autor popularnych ballad, pieśni lirycznych i satyrycznych (pol. wybory „Poezje wybrane” 1967, „Wiersze i ballady” 1974), powieści wojennych („Jeszcze pożyczysz” 1961, wyd. pol. 1962), historycznych („Nieszczęsny Awrosimow” 1969, wyd. pol. 1971) i innych. Bułat Okudźawa nie mogąc mówić wprost o bieżących sprawach, pisał powieści historyczne, których bohaterami byli romantyczni buntownicy sprzeciwiający się tyranii. Początkowo, wiersze Okudźawy dostępne były tylko w drugim obiegu, dopiero później artysta miał możliwość oficjalnego wykonywania swoich dzieł. W 1994 r. otrzymał rosyjską Nagrodę Bookera.

W świetle przytoczonych faktów historycznych nie ulega wątpliwości, iż Bułat Okudźawa przedstawiający w swej twórczości uniwersalne wartości stanowiące wyłom w komunistycznej rzeczywistości zasługuje na upamiętnienie.

Na podstawie art. 5 ustawy pisma oraz postępowania sądowe i administracyjne w sprawach dotyczących ujawnienia w księgach wieczystych oraz uwzględnienia w rejestrach, ewidencjach i dokumentach urzędowych zmiany nazwy dokonanej na podstawie ustawy są wolne od opłat. Zmiana nazwy dokonana na podstawie ustawy nie ma wpływu na ważność dokumentów zawierających nazwę dotychczasową.

Jednocześnie, na podstawie art. 6 ust. 4 i art. 3 ust. 4 ustawy w związku z art. 98 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875) na zarządzenie zastępcze Miastu Łódź przysługuje skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi w terminie 30 dni od dnia doręczenia, wnoszona za pośrednictwem Wojewody Łódzkiego.

Wojewoda Łódzki

Zbigniew Rau

Otrzymują:

1. Prezes Rady Ministrów
2. Rada Miejska w Łodzi
3. Prezydent Miasta Łodzi
4. Prezes Głównego Urzędu Statystycznego
5. Instytut Pamięci Narodowej - Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu